

Силабус
навчальної дисципліни
Філософія
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма: «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА. ЕНЕРГЕТИКА, ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ»

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

спеціалізація 015.33 Енергетика, електротехніка та електромеханіка

кваліфікація: бакалавр з професійної освіти (енергетика, електротехніка та електромеханіка)

Викладач (і)	Іван ЛІПІЧ
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/gef/structure-gef/kaf-istor/composition-kaf-istor/lipich/
Контактний тел.	+380663932805
Е-mail викладача:	lipych.ivan@gmail.com
Графік консультацій	Вівторок 13.00-14.10

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3/90	18	18	54	екзамен

Семестр: 2

Мова навчання: українська

Ключові слова: матерія, свідомість, ідеалізм, матеріалізм, позитивізм, екзистенціалізм, психоаналіз

Мета та предмет курсу. Мета – формування і розвиток сучасної світоглядно-методологічної парадигми студентської молоді, яка неможлива без філософії як теоретичної основи світобачення та певного методу відношення до світу; оволодіння філософією сприяє становленню самосвідомості, інтелектуальному розвитку, вмінню знаходити оптимальний вихід з ціннісно-кризових ситуацій. Предметом курсу є вивчення навчальної дисципліни та найбільш загальні закони розвитку природи, суспільства та свідомості.

Компетентності та програмні результати навчання:

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 11. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

СК 02. Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії.

ПР 03. Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.

ПР 25. Забезпечувати рівні можливості і дотримуватися принципів гендерного паритету у професійній діяльності.

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Філософія як наука

Тема 1. Виникнення філософії

Світогляд. Структура світогляду. Історичні типи світогляду. (міфологія, релігія, філософія як наука.)

Предмет і природа філософського знання. Філософія як специфічний тип знання. Структура філософського знання. Методологія і функції філософії. Еволюція предмету філософії. Теоретичне і духовно-практичне значення філософії. Основне питання філософії. Різновиди ідеалізму. Історичні форми матеріалізму. Поняття вульгарного матеріалізму. Проблема пізнаваності світу. Гносеологічний оптимізм та агностицизм

Тема 2 . Проблема методу у філософії

Поняття методу в філософії. Метафізика і діалектика. Поняття діалектики. Діалектика як специфічний метод пізнання і відтворення дійсності. Об'єктивна та суб'єктивна діалектика. Тотожність та відмінність. Протилежність та суперечність. Закони діалектики. Закон та закономірність. Формування діалектичних ідей в античному світі. Діалектика і софістика. Суперечність. Метафізика як вчення про найбільш загальні основи буття.

Тема 3. Основні поняття гносеології

Загальні уявлення про теорію пізнання, її предмет і метод. Поняття “знання” і “пізнання”. Багатоманітність форм пізнання. Поняття “гносеологія” (“епістемологія”). Становлення гносеології в історії філософії та її місце в системі філософського знання. Діалектика як теорія пізнання. Об'єкт, суб'єкт і джерела пізнання. Специфіка агностицизму і скептицизму. Чуттєве і раціональне пізнання. Сенсуалізм і раціоналізм. Проблема розуміння в пізнанні. Основні форми чуттєвого і раціонального пізнання. Розуміння як засіб пізнання. Феномен ірраціональності.

Мислення і досвід. Суперечності мислення та їх джерела. Проблема істини та її критеріїв. Істина: об'єктивна, абсолютна й відносна. Діалектика істинності та заблудження. Мислення і мова. Штучні мови та їх роль в сучасній науці. Чи може мислити машина? Наукове знання, його мова та особливості. Ідея та форми її реалізації.

Змістовий модуль 2. Історія філософії

Тема 4. Філософія Стародавньої Індії та Китаю. Антична філософія

Виникнення індійської філософії. Ортодоксальні ведичні філософські системи: веданта, міманса, ньяя, вайшешика, санкх'я, йога. Неортодоксальні школи адживіки і чарвака-локаятиків. Ядritchа-вада і свабхава-вада про випадковий збіг обставин та строгу внутрішню закономірність. Основні категорії індійської філософії.

Священні книги китайської освіченості. Онтологія даосизму. «Даодецзин». Конфуціанство. Мен-цзи. Лунь-Юй. Принцип «виправлення імен». Мо - цзи.. Легізм законників філософської школи фа-цзя.

Гноми «7 мудреців». Пошук першооснови світу в ранніх філософських системах. Мілетська натурфілософія: Фалес, Анаксимандр і Анаксімен. Діалектика Геракліта. Метафізика елеатів. Досократики: магія чисел Піфагора, "стихії" Емпедокла, "нус" Анаксагора. Етичний релятивізм софістики. Даймоніон і маевтика Сократа. Автаркія кініків і гедонізм кіренаїків. Атомізм Левкіппа-Демокріта, Лукреція Кара, Епікура. "Ейдоси" і абсолютний ідеалізм Платона. Неоплатонізм. Енциклопедизм Арістотеля і його вплив на розвиток філософської думки. "Атараксія" скептиків. Фаталізм стоїків.

Тема 5. Середньовічна філософія. Філософія Відродження

Специфіка філософських вимірів світу в Середні віки. Проблема доказу буття Бога. Апологетика. Патристика. Схоластика. Суперечка номіналістів і реалістів про універсалії. Пояснення теодицеї. П'єр Абеляр. Ерігуена. Дунс Скотт. Вільгельм Оккам. Ансельм Кентерберійський. Августин Блаженний. Фома Аквінський.

Поняття гуманізму. Антропоцентризм як основна світоглядна парадигма. Філософія гуманізму. Натурфілософія нового природознавства Пантеїзм Джордано Бруно. Філософія політики: ідеологія централізованої держави і теорія природного права. Утопічний соціалізм.

Тема 6. Німецька класична філософія. Марксистська філософія.

Трансцендентальний ідеалізм. І.Канта. Діалектика Фіхте і Шеллінга. Суперечність методу і системи в "абсолютному діалектичному ідеалізмі" Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля. Антропологічний матеріалізм Л.Фейербаха.

Марксизм-ленінізм: філософія з позицій гегемонії пролетаріату. Діалектичний та історичний матеріалізм. Матеріалістична діалектика. Політична економія. Науковий соціалізм і комунізм. Діалектика природи. Ленінізм.

Змістовий модуль 3. Філософські напрями

Тема 7. Вітчизняна філософія

Міфологія давніх українців. Духовні витоки української філософської культури. Філософська думка в Україні після розпаду Київської Русі. Розвиток філософських ідей в Україні у ХУІІІ-ХІХ ст. Г.С.Сковорода. Києво-Могилянська академія. "Філософія серця" П.Юркевича. Т.Шевченко, І.Франко.

Тема 8. Позитивізм. Теорія психоаналізу

Позитивізм: виникнення, сутність та етапи розвитку Огюст Конт про обґрунтування методу позитивного мислення. Філософія махізму. Принцип економії мислення. Пост позитивізм і неопозитивізм. Практична філософія: прагматизм і інструменталізм. Філософія науки: структуралізм. Критична теорія

Теорія психоаналізу. Структура психіки з точки зору З.Фрейда. Поняття сублімації. Комплекси Едіпа і Електри. Теорія архетипів К.Юнга. Колективне підсвідоме. Релігія як колективний невроз людства. Філософія психологізму: фрейдизм, біхевіоризм, неофрейдизм.

Тема 9. Філософська герменевтика. Екзистенціалізм

Герменевтика як метод суспільних наук. Поняття "тлумачення". Мова як конкретне втілення реальності. Феноменологія Е.Гуссерля. Проблема розуміння в творах Г.Г.Гадамера, Дільтея, Шлейєрмахера. "Філософія життя": Ф.Ніцше.

Екзистенціалізм: М.Хайдеггер, К.Ясперс, А.Камю, Ж.-П.Сартр, Г.Марсель, М.О.Бердяєв, М.Бубер. Поняття пограничної ситуації. Непізнаванність екзистенції.

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, бесіда); наочні (презентації); практичні (аналіз фрагментів лекцій здобувачів); методи стимулювання освітньої діяльності (метод навчальної дискусії, метод опори на життєвий досвід здобувачів, створення ситуацій пізнавальної новизни); методи активного навчання (вирішення ситуаційних задач (кейсів), ділові ігри; робота в малих групах).

Методи контролю і самоконтролю у навчанні: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, комбіноване опитування, письмовий і тестовий контроль, самоконтроль і самооцінка.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами («Положення про академічну доброчесність у Бердянському державному педагогічному університеті» (http://bdpu.org/wp-content/uploads/2020/03/akademdobrochesnist-_sayt.pdf)), а саме: самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: комп'ютери, графо проектор, мультимедійне обладнання.

Система оцінювання та вимоги: внутрішня університетська 100-бальна шкала. Після вивчення навчальної дисципліни їх результати переводяться у національну 4-бальну шкалу та окремо конвертуються в шкалу ECTS шляхом ранжування навчальних досягнень.

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка шкалою ЄКТС
------------	-------------------------------	--------------------

за всі види навчальної діяльності	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Узагальнені критерії оцінювання:

- «відмінно/A», 90–100 балів – здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, уміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, уміє використовувати набуті компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування й нахили;
- «добре/B», 78–89 балів – здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи й задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;
- «добре/C», 65–77 балів – здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, у цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;
- «задовільно/D», 58–64 бали – здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання й розуміння основних положень; із допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;
- «задовільно/E», 50–57 бали – здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його

відтворює на репродуктивному рівні (обсяг набутих компетентностей здобувача відповідає мінімальним критеріям);

- «незадовільно/FX», 35–49 балів – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу (до 20 %);
- «незадовільно/F», 1–34 бали – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання й відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									екзамен	Сума
Змістовий модуль № 1			Змістовий модуль № 2			Змістовий модуль № 3				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	55	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні

1. Андрущенко В. Сучасна соціальна філософія: курс лекцій / В.П. Андрущенко, М.І. Михальченко. Київ: Генеза, 2017. 368 с.
2. Баумейстер А. Біля джерел мислення і буття: вибрані філософські етюди. Київ: Дух і літера, 2020. 473 с.
3. Баумейстер А. Буття і благо: монографія. Вінниця: Т.П. Барановська, 2015. 417 с.
4. Основи філософських знань: філософія, етика, естетика, релігієзнавство / Горлач М.І., Кремень В.Г., Ніколаєнко С.М., Требін М.П. та ін.: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 1028 с.
5. Філософія: підручник / О.Л. Воронюк. 3-є вид., переробл. та допов. Київ: Медицина, 2018. 216 с.
6. Філософія. 2-ге видання. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Губерського Л. Кив: Фоліо, 2020. 624 с.

Додаткові

7. Бурдьє П. Практичний глузд / за ред. Сергія Йосипенка. Київ: Український центр духовної культури, 2003. 528 с.
8. Возний І. Дохристиянські вірування давнього населення України: конспект лекцій. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2011. 271 с.
9. Гільдебранд Д. Що таке філософія? Львів: Колесо, 2019. 244 с.

10. Горський В. Історія української філософії: підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.С. Горський, К.В. Кислюк. Київ: Либідь, 2004. 485 с.
11. Грані людського буття: позитивні та негативні виміри антропокультурного: монографія / Є.І. Андрос та ін. Київ: Наукова думка, 2010. 349 с.
12. Гудінг Д. Світогляд: для чого ми живемо і яке наше місце у світі / Д. Гудінг, Дж. Леннокс. Київ: Укр. Біблійне Тов-во, 2003. 416 с.
13. Гуссерль Е. Досвід і судження. Дослідження генеалогії логіки. Київ: ППС-2002, 2009. 356 с.
14. Еліаде М. Священне і мирське. Міфи, сновидіння і містерії. Мефістофель і андрогін; пер. Г. Кьорян, В. Сахно. Київ: Основи, 2001. 591с.
15. Кант І. Критика чистого розуму / пер. з нім. та примітки Ігоря Бурковського. Київ: Юніверс, 2000. 500с.
16. Карась А. Міфотворчість як соціокультурна проблема розуміння і раціональності. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія, політологія. 2021. Вип. 33. С. 25-38.
17. Кебуладзе В. Феноменологія досвіду. Київ: Дух і літера, 2017. 278 с.
18. Кримський С. Запити філософських смислів. Київ: Вид. ПАРАПАН, 2003. 240 с.
19. Кримський С. Під сигнатурою Софії. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 367 с.
20. Людина в сучасному світі: колективна монографія: в трьох книгах / за загальною редакцією В.П. Мельника. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012.

Інформаційні ресурси

1. www.bdpu.org/library
2. <http://www.nbuuv.gov.ua>
3. <https://scholar.google.com>
4. <http://elib.nplu.org/>
5. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/>
6. http://www.philosophy.univ.kiev.ua/ua/view/library_philos/6/all/6
7. https://filosof.com.ua/elektronna_biblioteka
8. <https://library.nlu.edu.ua/senmk/item/1739-filosofii.html>
9. <https://diasporiana.org.ua/religiya/klasyka-duhovnoyi-filosofiyi-ta-suchasnist/>
10. https://librarygo.lpnu.ua/?taxonomy=klasif_nauk&term=phylosofy
11. <https://web.nlu.org.ua/collection.html?id=389>